

Interviu cu Petru Mirciov (n.1946 Dudeștii Vechi, deportat la **Valea Viilor**) realizat de Nicoleta Mușat la 18 mai, 2016 la sediul Asociației Foștilor Deportați în Bărăgan

N.M.: Dumneavoastră sunteți născut acolo?

P.M.: Nu, eu sunt născut înainte. Deci am avut cinci ani când ne-au deportat, cinci ani împliniți, că eu sunt din februarie '46 și era iunie '51. Dacă încep cu începutul asta e una din primele amintiri. Este ziua de deportare, pentru că atunci, în 18 dimineața m-am trezit singur pe saltea, fără plapumă, fără cearceaf, fără nimica, eram pe saltea și bineînțeles că am plâns că nu știam ce-i cu mine. Între timp deja veniseră soldatu cu milițianu și cu cine or venit, i-o somat pe bunici că era bunicu', el era atunci, la vremea respectivă avea 50 de ani, el era șeful familiei ca să zic așa, deci au început să încarce în căruță și oricum, am fost... noi aveam două case. Era un corp de clădire mare și o casă mai mică. Și io dormeam în casa cea mică, probabil că eram mulți, eram o familie mare, eram șapte persoane. Bunicii, mama cu tata și trei frați. Io-s ăl mai mic.

Bunicii paterni?

Bunicii paterni, da. Bunicii materni deja au murit foarte tineri, de fapt nici nu i-am cunoscut. Ce-mi aduc aminte de ziua respectivă era că aveam niște vecini, vizavi de noi erau doi băieți și frații mei (erau oricum mai mari) erau de aceeași vârstă cu ei, nu puteau să comunice, deci nu-i lăsașu nici pe copii să iasă din curte sau să-i aducă o jucărie, știu că aveau ceva, o minge de cauciuc, de cârpe și asta... cam asta a fost cu, asta-i una din primele amintiri din viață. Restu' am așa amintiri foarte vagi.

Asta-i foarte clară.

Și mai am o amintire clară tot atunci. E că aveam mai mulți cai. Aveai dreptu să iei o căruță cu doi cai și o vacă și știu că aveam un cal sur, pe care-l chema Schwartz și eu voiam să-l ia pe ăla și bunicu n-a vrut, că avea el alți cai care a zis că-s mai buni decât... așa. Si mă rog, asta le știu după aceea, că încărcatu în două-trei ore trebuia să încarci ce poți într-o căruță și i-o dus la gară. Deci într-o coloană. Io sunt din Dudeștii Vechi, atunci se numea Beșinova Veche, au dus 87 de familii, au fost deportate, este un sat de bulgari, deci la vremea respectivă erau numai bulgari și câteva familii de români, erau vreo trei-patru familii de refugiați din Basarabia și ceva profesori sau învățători care erau și pe la primărie. Mai mulți funcționari. Deci țăranii care erau localnici erau toți bulgari. Și vă dați seama că la 87 de familii plus că în zonă, dinspre Beba Veche – Cherstur i-au dus tot la gară la Dudești, pentru că acolo nu este tren. Nu-mi aduc aminte ce a fost prin gară, dar țin minte că trenul era ceva foarte lung, nu știu câte vagoane puteau să fie, dar mă uitam pe ușă, cumva, că nu... deci erau vagoane de marfă, erau... noi am avut un vagon, jumate era cu animale și cealaltă jumătate stăteam oamenii. Ce făceau, cum făceau... nu știu. Îmi aduc aminte că pe drum, de la câte o gară a mai veni câte un... probabil că erau de la Crucea Roșie, să mai dea un ceai sau ceva la copii.

Mâncare ați luat?

Mâncare am luat cu noi. Ce... ca să revin. Bunicu, în 13 ianuarie, '51, deci cu cinci luni înainte a fost închis la Popa Șapcă pentru că... din cauza cotelor, deci a fost acuzat de sabotaj, că nu-și plătește cotele, că a fost o acțiune de deschiaburire, au venit, tot ce au găsit au încărcat, cereale, mâncare, șunci, inclusiv haine și au fost sechestrate și după aceea fost judecata și aceste... tot ce i-au sechestrat a fost confiscat, deci prin hotărâre la tribunal. Pe el l-au închis cinci luni, a ieșit exact cu câteva zile în 13 sau 14 iunie a ajuns acasă de la pușcărie.

Au mai fost și alții din Dudești care au fost în aceeași situație?

Au mai fost închiși, dar nu știu exact perioade și el probabil că la închisoare a auzit mai multe și tot a insistat să încarce cât mai mult în căruță, probabil de aceea a luat și alimente, nu știu dacă toți or avut de toate. Dar el, într-un fel, a fost pregătit pentru ce se întâmpla

Și care era acuzația oficială, de chiabur sau..?

Acuzația oficială a fost de sabotaj că nu vrea să-și plătească cotele, deși cotele erau ceva imens, nu puteai să...iar mai târziu am găsit eu, n-am știut eu, în fișele care se găsesc acuma cu deportații deci are fost chiabur.

Cum era? Mirciov

Mirciov Janos, scris în grafia maghiară, se scria cu cs. Deci o rămas grafia maghiară. Nu mai știu ce am vrut să zic...

Că ați găsit în acte..

Că am găsit, da, da, deci a fost acuzat depildă că a fct PNT Maniu din 1926. N-am știut că el a făcut politică, probabil că el a făcut în tinerețe. Deci a fost una din acuzații.

Deci a fost membru de partid.

Da. și, mă rog, exploatator, avea... sigur că la vreo 28 de hectare de pământ, cu tuilajele de atunci, cu animale și asta, mai ales în anumite perioade, seceriș, trebuia să angajeze și alți oameni. A fost acuzat de exploatarea muncii, de sabotaj la orânduirea socială și treburi din astea.

Bunicu câți copii avea, în afară de tata?

Deci în afară de tata o fost patru copii o avut. Doi băieți și două fete. Băiatul celălalt era cel mai mic, el n-a fost deportat pentru că sora lu bunicu neavând copii a fost înfiat de familia sorei bunicului iar ceilalți trei, celelalte două fete au fost și ele deportate cu familiile lor. Deci practic au fost toată familia bunicului a fost acolo, în Valea Viilor.

V-a spus mama ceva, v-a spus cineva din familie că în ziua aia trebuie să plecăm acum sau... vreo explicație?

Nu-mi aduc aminte. Ce țin minte era că nu se știa unde plecăm, era deja de la plecare nu știu cine a lansat zvonul: *vă duce în Rusia*. Unde mergea trenul, asta-mi aduc aminte, așa la o depărtare de 300 de metri aveam un sălaș în câmp, care era jumătate al nostru și jumătate era al unui văr de-a lu tata, deci era fratele bunicului, care murise și rămase copilul lui. Și ne uitam zice, uite că unchiu face semn cu mâna. Da, și acolo s-a mers mult cu trenul, cum ne făceam nevoile și astsa nu-mi aduc aminte că era închis, era vagon de marfă și nu puteai să zici că stai la fereastră. Nu oprea, nu-mi aduc aminte de vreo gară să fi oprit, într-o gară cu oameni, înseamnă că oprea undeva la intrare în gară sau în câmp să nu se vadă ce se întâmplă de fapt. și în final ne-au debarcat la gara Fetești, la vremea respectivă Feteștiul era Fetești-gară și Fetești-sat. Acuma unde-i Feteștiul gară, care este sus pe deal, acuma s-a dezvoltat orașul și este tot cu blocuri și de acolo cu căruțele ne-o luat și ne-o tot dus. S-a mers, ne-a așezat într-un câmp care nu știu ce era semănat, era un câmp care era înconjurat de o lizieră de salcâmi, probabil că proprietarul de dinainte al terenului îl îngrădise ca să-l ferească de vânturi și erau parcelat și fiecare cu parcela lui, cu un țaruș și scria numele de familie și era un număr. Știu că noi eram pe liziera de nord-vest, eram chiar la margine, care poate că a fost un avantaj, așa mă gândesc eu acuma, pentru că fiind acolo pomi, la margine, s-au apucat oamenii că te-au lăsat în câmp fără nimica.

Deci cu ce ați...?

Cu ce ai adus din căruță, cai, vaca, mobilă,

Ați avut mobilă?

Am avut un șifonier care îl am și acuma acasă la țară, stă de muzeu, o masă, niște scaune, au fost cu noi și

Pentru câte persoane?

Șapte.

Și surorile tatălui?

Ele erau cu familiile lor. Da, ei erau altă familie. Nu le-au luat din cauză că erau fetele bunicului, ci pentru că familiile lor erau... și atuncea oamenii au început să taie salcâmi, crengile, din crengi au făcut colibe, pe urmă bordeie, săpat în pământ, acoperit cu stuf, de aia zic. Cei care erau în mijlocul satului probabil că le era mai greu că între timp ăștia au mai dispărut pomii, din păcate. Problema era cu apa care în toate satele din Bărăgan a fost o mare problemă la Valea Viilor.

Asta când ați aflat - cum se numește locul?

Locul, mai târziu. Întâi a fost Feteștii Noi, după un timp, nu știu cât timp oricum, la sfârșitul perioadei a fost Valea Viilor deși nu a fost niciun butuc de vie acolo. Ulterior, când am plecat noi, au plantat vii acolo în zonă. Care acuma au dispărut și ele. Și deci apa, au încercat să sape fântâni, n-a mers, abia prin '54-'55 au reușit să sape o fântână care avea aproape 100 de metri adâncime și au făcut un fel de roată cu care era învărtită cu cai sau cu oameni. Se puneau mai

mulți oameni și învârteau pentru că băgau o găleată mare de nu știu câți litri și cu o frânghie mergeau roată. Mi-aduc aminte, deci iarna de pildă în special iarna din '53-'54 când a fost viscolul de care toată lumea vorbește, atuncea nu s-a putut ieși din casă, topeau zăpadă. Culmea e că trebuia să topești zăpadă și pentru animale și pentru oameni și o săptămână aproape nu puteai să ieși din casă, totul era înzăpezit, deci era... saltele erau umplute cu paie sau cu pănuși, au fost golite, tot ce putea să ardă s-a ars. Ca să supraviețuiască. Atuncea iară am avut vecini care n-au putut să iasă și atuncea le-a făcut tunel din afară. Pentru că casele erau mici, când a venit viscolul, zăpada s-a troienit peste ele, practic le-a îngropat. Pentru copii după aia a fost distracție, ne dădeam cu te miri ce, făceam săniuș, luam câte un cadru de lemn și aluneca, zăpada era atât de bătătorită că aproape nu se vedea. Nu vedeai pe ce calci. Nu lăsa urmă de... dar pentru oamenii mari nu prea era. Erau tot felul de zvonuri, că au găsit oameni mâncați de lupi, că au găsit numai cizmele...

Dar era o zonă care să fi avut animale sălbatice?

Ziceau că erau în Fetești că e pe brațul Borcea. Se zice că în Deltă, în Balta Ialomiței ar fi fost tot felul de animale sălbatice, nu pot să zic că e așa, asta e ce am auzit eu ulterior.

Cum erați acolo? Cu domiciliu obligatoriu?

Da, era domiciliu obligatoriu, asta e iară o așa... găselniță. Pentru că era domiciliu obligatoriu, dar nu era sat, nu era casă.

Deci nu aveți număr la casă.

Păi, după aia s-a făcut, dar inițial nu. Ne-a chemat pe toți, ne-a pus pe buletine o șampilă cu DO, nu puteai să circuli acolo, doar în partea finală au mai scăpat câte unii. Știu că am avut un vecin, bulgar tot acolo.

Deci la Valea Viilor erau bulgari toți?

Nu erau bulgari toți, erau dintre cele 87 familii de bulgari din Dudești vreo 75 erau la Valea Viilor, celelalte erau la Frumușița, pentru că nu au încăput în trenul cu care n-o dus și le-au dus cu alt tren. și mai erau deportați bulgari din Breștea, Denta, Deta, ăștia or fost duși la Lătești. Ce să vă mai zic? Casele au fost din pământ bătut. Asta știu că și eu m-am dus, plângeam acolo, la noi nu era... din chirpici, au fost făcute din pământ bătut cu scânduri care le tot înălțai în sus și voiam și eu ca și copiii să bat acolo cu maiul și ne mai lăsau să ne jucăm.

Și cine a făcut? Bunicul cu tata?

Bunicul cu tata și cu vecinii.

Deci se ajutau?

De pildă trebuia să faci... lemnele pentru acoperiș și asta le-o adus autoritățile. Că n-aveai cum să le faci. și atuncea. Era câte unul care era mai priceput. Noi am avut un vecin care se pricepea mai bine la din astea de lemnărie și practic schelele din astea și coarne ele le-a montat. Sau trebuia să știi cum să rpinzi papura, trestia și atuncea se unea câteva familii în jur

și se... fiecare făcea ce știa. Care era mai meșter făcea lucrurile mai deosebite. Ceilalți făceau munca mai brută.

Cum făceau să-și câștige existența?

Deci foarte repede s-au dus să-și caute de lucru, deportații, chit că nu prea îi lăseau să circule, oamenii, localnicii se fereau de ei pentru că le-or băgat în cap căăștia sunt rău făcători, unii ar fi zis că le-au zis și că sunt coreeni, că-s aduși din Coreea, și se fereau. N-am simțit, n-aveam cum, eram copil, la 5 ani am stat pe lângă casă. Dar știu că nu-i lăsa, de pildă în sat erau niște fântâni, nu-i lăsa să-și ia apă de-acolo.

Care era în afară de Fetești..., alte sate...ce era aproape.

Lătești, Movila Gâldăului, astea, vorbesc de sate de deportați. Și satele vechi erauăștea: Feteștiul, care era oraș, Cocârgeaua, Buliga.

Oamenii de acolo se fereau...

Oamenii de aici... în special din Fetești. Căășta era mai aproape. Era și centru și era mai aproape. Bine, asta era în prima fază. După un timp s-au lămurit cu cine au de-a face. Au început să lucre ba pe la oameni, la gostat, că după ce ne-au dus, am cosntatat eu acuma, că prin iunie, '51, au scos autoritățile de atunci o hotărâre de guvern, 326s, cred că-i în 28 iulie, nu știu exact, prin care au vrut să acrediteze ideea că, de fapt, deportații s-au dus de bună voie acolo. Prin acest decret creau colonii de muncă pentru gostatele din regiunile Ialomița, Constanța, București. și pasămite n-aveau forță de muncă și i-au dus peăștia din Banat acolo, s-au dus ei benevol să lucreze. Cam asta au vrut să spună cu chestia asta. și deci au fost practic, deportații au fost persoane foarte harnice, în general au dus fruntașii satelor, cei care erau cei mai harnici, s-au pus pe muncă, deci n-aveau încotro. Erau persoane particulare, mai erau localnici care aveau pământ și mai aveau nevoie. Dar în general la Gostat, în special femeile și copiii.

Mama a lucrat? Mama și bunica au fost? La Gostat?

La fermă. Erau niște ferme de legume prin Balta Ialomiței și în special femeile și copiii, deci frații mei, fratele mai mare a mers și el cu ei la ferma nu mai știu Cegani era una dintre ferme. Mergeau la lucru la grădină, alții, bărbații de pildă vara se mergea la treierat. Făcuseră IAS-urile astea erau un fel de batoze atunci, nu erau cu combine și se aducea grâul, se făceau niște șire de snopi mari, era multă muncă, multă fizică. De aia zic... și practic ce-mi aduc aminte. De pildă o chestie interesantă. Localnicii de pildă nu, anumite lucrui nu știau să le facă sau le făceau într-u nmod mult mai arhaic decât bănățenii. De pildă, în '51, la secerat secerau cu secera, nu cu coasa. Deci erau cu secera. Sau la preparatul porcului nu se pricepeau. Adică nu făceau ca-n Banat. Tăiau porcu, carnea o frigeau, o băgau în untură și în câteva, o lună, două, terminau porcul și gata. Sau am văzut chiar, porc, porc, legat cu ștreangul de gât. Așa cum legi cățelul, legau porcul.

Și ce ziceau bănățenii când vedeau așa?

Păi ce ziceau? După aceea s-o mai, or învățat și localnicii, o fost așa un schimb. Că și deportații or învățat de la ei. De pildă s-or dus la început, nu era apă și când era la făcut case trebuia... atunci nu trebuia să fie neapărat apă potabilă. Lua apă din Borcea. S-aor dus cu căruțul cu butoiu în cum era Borcea spre mare unde era apă mai mică și or umplut butoiu cu apă și când să plece nu mai puteau să plece. Pentru că butoiu ... o pătruns...și atuncea o văzut la localnici cum fac, că și ăia intrau. În timp ce umpleau butoiu mergeau cu căruța, ca să nu se oprească în loc. Atuncea nu se înămoalea. De aceea zic, au mai învățat unii de la alții.

Ați mers la școală acolo?

Da, am mers la școală. Am început clasa întâi, am făcut-o în '53, până și când ne-am întors, în '56 februarie, eram în clasa a treia trimestrul doi, sau trei. Erau trei și nu era trimestru, era pătrar, pătraru unu, doi, trei și patru. Că atuncea numărau după perioada anului nu erau trimestre că de trei luni. Erau pătrare, de sfert de ani. Școala era făcută tot de deportați, acoeprită cu trestie la vreme respectivă. Știu că lângă școală era o groapă din care s-a luat materialul ca să se ridice zidurile. Astea toate au fost făcute tot de deportați, clădirile instituțiilor. Și noi ca și copiii fugeam acolo pe marginea gropii, îi spunea noi groapa morții. Că tot timpul mai cădea unu înăuntru. Bine, nu pătea nimica. Eram viteji.

Cam câți copii erau?

Nu știu să spun, dar erau destul de mulți, dacă mă gândesc că erau până în clasa a șaptea și în fiecare clasă erau peste 30 de copii. Deci..

Înseamnă că școala era o clădire destul de...

Școala există și acuma, pentru că după ce s-a plecat din Bărăgan o perioadă încă au mai stat satele, au dus cei care lucrau pe la ferme sau n-aveau unde să stea. Unii n-au mai venit înapoi în Banat, ca refugiații din Basarabia sau Cadrilater, pentru că aicea oricum au stat numai câțiva ani și pământul cu care au fost împrăștiți le-a fost luat și mulți au rămas acolo. Dar prin '64 s-a dat ordin să dărâme toate satele, practic le-au arat, e câmp. A rămas un sat, există la Fundata, care mai este și mai era la Rubla, la ora actuală mai există un om care stă la Rubla, Ciolacu se cheamă.

De unde-i domnul acesta?

Nu știu, cred că-i din Basarabia. Refugiat. Dar nu știu, îl găsiți pe site. și restu le-au făcut una cu pământul. școala a rămas pentru că pe locul satului s-a făcut o fermă, Gostat, și au făcut sediu acolo și clădira școlii, care acuma-i acoperită cu țilă au transformat-o în dormitoare pentru sezonieri. Deci eu am fost acolo în 2001 și m-am și pozat. Am fost și înăuntru. E sinistră școala.

Acuma așa vi se pare. Dar vi se părea sinistră în copilărie?

Atuncea nu. Dar... acuma când o vezi. Este un coridor lung, întunecos, nu se vede nimic, nu are nicio fereastră. Clasele erau mici, erau patru săli de clasă, nu erau așa multe, cu câte o fereastră sau două, spre înfară, mici, întunecoase, nu era.

Cum și-au făcut? Ferestrele erau cu sticlă sau...?

Cu sticlă.

De unde au avut?

Păi asta au adus. Asta au adus ei. Pentru că la început oamenii nici nu voiau să-și facă case. Deci s-au apucat...

S-au gândit că o să stea atâta...?

Nu s-au gândit. S-au gândit că o să le dea drumul să plece și atunci au zis. Și probabil era o formă din asta au zis că dacă nu ne facem case o să ne lase să plecăm. și când s-a .. spre toamnă au văzut că nu e... i-au obligat pe rând, deci au venit cu miliția, cu ... nu puteai să faci chiar ce vrei acolo. Ei tot timpul erau... veneau și în miezul nopții, venea milițianul, să verifice buletinele, să vadă dacă sunt toți acolo, dacă nu sunt de ce nu sunt, mai erau unii plecați la... dacă mergeau la fermele astea în baltă nu veneau în fiecare zi. Stăteau o săptămână sau două săptămâni. Atuncea trebuia să spui că-i acolo, poate verificau acolo. Pentru că... deci și cu trecutul pe Borcea, era o chestie destul de complicată, nu mergeai pe pod, e rau un bac. Care se mergea cu bacu' și mergea din când în când, mai mergeau cu bărcile, era un fel de bărci

Își făcuseră și bărci sau erau de la...

Erau de la... localnicii. Și care te transportau dincolo contra cost. și bănățenii care nu erau obișnuiți erau... evitau cât puteau de mult că atâta era deasupra apei (îmi arată cam de o palmă) și le era cam frică de chestiile astea cu bărci și cu... de aia zic. Am vrut numa să spun, în 51 apropo de restricții, imediat la vreo lună sau două un vecin a mers la Bucureți să-și vadă un frate sau ceva, o rudă și l-au prins miliția, l-au judecat și l-au trimis doi ani la canal. Pentru că a părăsit domiciliul. Deci n-a fost cum zic unii, ce-ați făcut acolo, ce e.. deci era un fel de închisoare sau lagăr de muncă pe care nu puteai să-l părăsești.

Cât aveau, pe o rază de...?

Cam 15 kilometri. Cam 15 kilometri. Nu sunt chiar sigur, dar...spre sfârșit au mai fost, dar în general copii din ăștia mai mari, peste 15 ani care clandestin s-au dus până în satul de baștină și au stat acolo până s-a găsit cineva să meargă la miliție să anunțe că ăsta e.. l-au urcat și l-au trimis înapoi. Deși oricum s-a dus numai să-și vadă satul și rude. În loc să stea două săptămâni sau cât, o stat câteva zile, l-au turnat, totdeauna au fost cineva... și l-a dus cu milițianu, nu până la gară, până acolo, înapoi și l-o predat la ăla.

În Valea Viilor era permanent cineva de la miliție sau...?

Da, da. Toate satele aveau... era sfat popular, miliție, dispensar, școală, la noi a fost și cămin cultural, nu știu dacă în toate satele era cămin cultural și era cooperativă. În care nu prea găseai mare lucru și erau toate pe cartelă și știu că ne bucuram, o bucată de marmeladă era ceva... special. Să nu mai vorbim de portocale sau de astea. Pâine neagră. În primele săptămâni, era un fel de rulotă, cu n fel de vagon care la copii le dădea o felie de pâine neagră

cu marmeladă și în fiecare dimineață fugeam să ne luăm pâinea cu marmeladă și ne înghesuiam cine ajunge primul, ca să nu rămână pâinea cu marmeladă. Și pe urmă ani de zile nu am mai vrut să mănânc pâine cu marmeladă.

De ce era, de prune?

Nu mai știu, de fructe. Nu era rea, dar de saturi.

La sfatul popular, la școală, la dispensar, de unde erau oamenii? Erau din sat?

La școală erau din deportați.

Erau de meserie?

Chiar din învățământ. În unele locuri zic ăștia că au fost chiar profesori universitari sau mai școliți. Mai... la noi nu știu cum erau. Erau profesori foarte buni. Eu n-am avut decât învățătoare, erau foarte buni și erau inimoși. Probabil pentru că sufereau și ei și atunci chiar nu știu, aveau o metodă să-i facă pe copii să învețe, să stea cumiți.

Și cum aveți? Tăblițe, pe ce scriați?

N-am prins tăblițe. Caiete. Maculator. Știți ce-i acela maculator? (râdem) în maculatoare. Nu-mi aduc aminte de tăblițe. Stăteam și eu acolo să fac liniuțe, bețișoare, nu știu ce pe-acolo.

Și astea le cumpărau părinții sau... ?

Părinții. Deci în Fetești aveau acces, pentru că erau aproape, 2-3 kilometri. Aveau acces acolo, nu era problemă. și când mergeau la lucru, chiar dacă erau mai departe, la Cergani, probabil că-i lăsa miliția știau că merg acolo și atunci... dar aicea aveau acces, că mai mergeau și copiii. știu că acolo am văzut primul film.

Unde, acolo la...?

Fetești.

Ce film ați văzut prima dată?

Nu mai știu. Era ceva cu din ăștia...

Era de propagandă?

Era cu rușii. Era cu război, albi cu roșii. Era cu Ceapaev, aia țin minte. Că era Ceapaev și călăreau.

Și ce-ați zis prima dată când ați văzut? Cu cine ați fost?

Cu frații. Cu frații. Eram foarte mândru că am fost la. La, pentru copii era într-un fel mai simplu pentru că totuși nu știai toate și te adaptezi mai repede. Găseam să ne jucăm cu te miri ce.

Jucării?

De unde jucării? Câte un cerc de fier și mergeam cu ăla, fugeam cu ăla. Sau făceam echipe și eram doi copii și unu din spate, făcea un fel de...

Era un fel de prinsă?

Nu știu, era ca și când ăia doi erau caii și ăsta din spate era cu hățurile și alergau și se întreceau. Care echipă câștiga. Sau făceam din pământ, lut, când ploua, că altfel n-aveam de unde, făceam ca un fel de vas și îl luai și îl răsturnai și trăgeai și atuncea el exploda în sus... era amuzant să vezi care sau copiii mai mari făceau avioane din lemn și făceau ei elicea. Ne-având alții care să aibă jucării, eram toți la fel...

Dar aici, la Dudești, aveți jucării?

Păi nu știu dacă am avut înainte, dar oricum cred că am avut mai multe. Dar aia țin minte, că aveam un cărucior așa, mai deosebit, de copii și alte haine, asta nu știu. Jucăriile nu erau chiar la modă atuncea. În general nu erau.

Și haine, de exemplu, de unde cumpăra mama? Sau mai făcea acasă?

Le cumpărau. Acuma mama, când am aplecat, bunicu' avea o mașină de cusut. Și cum am zis, bunicu' a insistat să ia și mașina, că...

A fost croitor?

Nu, dar el a vrut să ia de toate cu el. Mama nu era croitoreasă, dar cumpărase mașină de ocazie, era un Singer, nu știu de la cine, și l-a... acolo în Bărăgan, nefiind croitor nimeni, s-a apucat mama. Cosea câte o cămașă la tata, la bunicu, și-a făcut ei o rochie, un șorț, o venit și vecinii să-i facă și ei și pentru că noi eram mici, deci eu am avut cinci ani, frate-meu o avut cel mai mare zece, atuncea a stat acasă și a cusut. Nu imediat de la început, dar cu timpul a rămas acasă, că altfel tot trebuia să rămână cu noi, că nu eram în pustietate să rămâi cu trei copii, na, și a devenit croitoreasa... nu la toți, da' la bulgari.

Și făcea pe bani?

Păi făcea pe bani. La început a făcut așa. La vecini, la rude, la asta, da pe urmă...

Era cunoscută ca...

Și se pricepea foarte bine.

Aicea mama ce făcea?

Era țărancă. Nu era... toți, erau cu.. chiar mergea pe câmp. Când mergea cu mine, eu aveam un an și mă lăsa la capătul viei, și trimitea pe frații mei să mă păzească și ăl mare pleca și ăl mic stătea să mă păzească. (râde). Nu... . Au lucrat.

Și tata a făcut vreo meserie acolo sau?

Nu, deci el a lucrat cu având cai a mers cu căruța, și la fermă și la oameni.

Cum lucrau? Cu ziua?

Cu ziua, păi nu-i angaja nimeni acolo. Da, nu și.. chiar în ultimii doi trei ani au început și agricultura, ce-or făcut ei se vedea că-i mână de om gospodar.

Și și-or pus și pe lângă casă, mama o avut grădină?

Păi da.

Cât era, cât aveau?

Acuma nu știu să spun. În documente ăștia zic că trebuia să fie 2500 mp, io la Valea Viilor nu cred că erau atâta, așa, după mintea mea de copil. Erau destul de mici grădinile. Dar au pus cu timpul, au luat semințe de la unul la altul, roșii, cartofi..

N-or dus cu ei. S-o fi gândit bunicu..?

Nu zic, da poate că unu o fi adus fasole, unu ceva așa, să facă schimb de..., or și cumpărat de la localnici de-acolo, ceapă de pildă nu cred că or dus de-aicea.

Cum ziceți, nu s-or gândit că o să stea atâta.

Ei tot or crezut că vin înapoi. Când or văzut că nu-i duce în Rusia, la început or fost foarte speriați, că în Siberia, că știau de nemți.

De unde? Fuseseră în sat?

Am avut, ba, am avut, în sat era unu care, nu știu, a fost în armata germană, nu știu de ce, că și pe fiu-su îl chema Helmuth. A fost el sau numa soția lui a fost nemțoaică și probabil că era și în armata germană. Oricum, a fost în Siberia și a venit mult... cam prin 58 s-a.. a venit de la ruși. Deci știau că e variantă cu rușii.

Animale și-au cumpărat de-acolo? Că aveau de-acasă...dar...

Deci noi am avut doi cai și o vacă, or avut și găini și porci după aia, câte un porc, doi, dar ăia or cumpărat de acolo porcii. Și găini nu știu. Unii zic că or dus și găini, dar nu știu dacă noi am dus sau n-am dus. Oricum am avut și găini. Era interesant că nu erau garduri, și totuși păsările au stat acolo. Cel mai mare pericol era uliul acolo, ăla se rotea așa și deodată lua puiul și fugea cu el.

Aicea la Dudești ce se creștea?

Păi aicea creștea de toate. Gâște, rațe, curci, găini, bibilici, erau de toate.

Vaci, porci.

Păi normal. Vaci, oi, porci

Și oi?

Care vara mergeau la păscut, dădea la cioban și iarna avea un saivan din ăsta

Ciobanu ce era?

Era bulgar, io știu de unu care.. era bulgar care era cioban și avea o stână. Complicat.

La căminul cultural să-mi spuneți ce se făcea.

Na că nu știu. Eu n-am fost. Știu că mergeau la bal, aia știu, pentru că, când era de revelion, ei spuneau de Silvester, mergeau și ei, femeile, noi ziceam babele, dar erau mamele fetelor care mergeau acolo, să se uite ce fac copiii acolo. Era, nu că pân la urmă au început lucrurile să meargă de la sine. Deci au fost nunți, înmormântări, au fost copii,ăștia mai tineri mergeau și în satele vecine, deci era și teren de fotbal.

Partea a doua

P.M.: La ce am rămas?

N.M.: La bal.

P.M.: Deci mergeau acolo și știu căăștia mai mari, de la noi erau tocmai a fost aici la filarmonica din Timișoara unu din Dudești, Roncov Rafael îl chema, ăsta era mai mare și era acordeonist. 15-16 ani. Și a fost într-un sat vecin, la Cocargeaua sau la Buliga, a avut un accident că nu știu ce s-a luat în gură și un polițai l-a împușcat, efectiv l-a împușcat în picior. De aia zic că știu că mergeau, dar ăla se pricepea, chiar era bun și a făcut Conservatorul și...

S-a angajat la Filarmonică.

Deci a..

Au fost să se căsătorească deportați cu...?

Cu de-acolo? Nu știu, nu cunosc cazuri la noi. Dar în general știu că au fost. Deci cunosc... o doamnă nemțoaică, undeva lângă Călărași, acum am cunoscut-o nu înainte, la Pelicanu sau Iezeru era și s-o măritat cu un localnic și stă și acum acolo. Și-a făcut familia, restul familiei a venit în Banat și a rămas acolo.

La nunți, înmormântări, botezuri, de unde era preotul? Era deportat?

N-am avut preot. Deci noi suntem catolici, bulgarii. Cei de la ortodocși era mai simplu că puteau să meargă în satele vecine. Noi n-am avut și atuncea era un preot care era neamț de origine, Buding, din Dudești, care și el avea domiciliul forțat undeva la Călărași, nu știu exact într-un sat nou sau chiar în Călărași și ăla venea din când în când, incognito, în sat. O dată pe an, de două ori pe an. Și aveau o femeie care îi spunea el ce ritualuri să facă și aia făcea. N-avea nici un din asta de preot.

Dar el era preot?

El era preot, a fost preot în Dudești, învățase bulgărește, cât a fost acolo și după aia i-au fixat domiciliul obligatoriu pentru că era preot și probabil n-a vrut să facă ce voiau autoritățile. Nu

știu. După aceea, când am venit din Bărăgan, l-au eliberat și pe el și a mai fost câțiva ani la Dudești. Unu era parohu, aveam doi și ăsta era capelanu. Știu că la noi făceam, mergeam la învățământ religios o dată pe săptămână la biserică și mai făceam și cu el.

Asta înainte de deportare?

După, după deportare.

În secret absolut?

Nu, nu n-a fost secret, dar nici n-a fost bine privit. Eu de pildă în clasa a șasea mi-o dat 8 la purtare pentru că în ziua de Rusalii o dat dispoziție directorul de la școală să mergem să adunăm gândaci colorado prin curțile oamenilor și eu m-am dus la biserică și drept... așa m-o trimis mama. Mi-a zis: *tu de duci la biserică, nu ascuți tu pe ăla*. Și drept urmare mi-o dat odată 8. Bine, asta și după ce ne-am întors noi am avut încă urmări cu Bărăganul. De pildă, nu puteai să mergi la liceu pentru că... dacă știau că ai fost deportat. Sau fost chiabur.

Deci rămăsese la dosar?

Cereau adevărul. Eu am și acum adevărul din 1960. Se adevărește că... Nu că se adevărește. *Domnul Mirciiov Ioan, deci tata, este de origine fost chiabur. Se eliberează prezenta pentru a-i servi fiului să se înscrie la școală*. Trebuia să prezinți asta, când or văzut or zis pas. și atuncea eu în loc să mă duc la Sânnicolau care-i lângă, acolo mă știau, am vrut să vin la Timișoara, la Timișoara n-am putut pentru că știa mi-or cerut dezlegare de la raion, că atunci erau raioane și n-am putut să cer dezlegare de la raion că mă întrebau de ce și întâmplător am ajuns la Arad. Că un unchi avea fata acolo, verișoara era acolo și știa pe secretara și a zis că mă înscrie. Era deja ultima, cu o zi înainte de înscriere, că eu nu m-am dus din vreme. A zis că mă înscrie să-i duc documentele ulterior. La Arad. Așa am ajuns la Arad. Altă colegă care s-a dus să dea admitere la Sânnicolau care era iară foarte bună, că ea și cu mine, deportații eram premianții s-a dus la Sânnicolau și bineînțeles că n-a primit-o. Și atuncea a făcut anu următor s-a deschis un liceu la Nădlac și s-a dus la Nădlac, acolo nu le-au mai cerut documente că erau la început și n-aveau elevi. Aveau nevoie de elevi și nu s-au mai... se putea ocoli legea, nu era foarte strict, dar te învățau să minți de mic. Să te ferești. Dar n-am vorbit de Bărăgan până după revoluție. A fost un subiect tabu. Probabil că am mai avut... eu am lucrat la AEM. Doi trei am știut că au fost deportați, da restu nu. Bine, ăștia care eram, ne cunoșteam dinainte, dar cu restu nu aveai voie să spui dinainte. Au fost restricții idn astea până prin '60 și ceva încă au fost. Sau la Arad, la liceu fiind au vrut să mă facă UTC-ist sau UTM-ist. Și pe vremea aia nu te făcea așa simplu, aduna pe toți și la raion sau ce era pe tot orașu să-i facă UTCist. Și io nu știu ce m-o apucat m-o-ntrebat ăia că părinții. Păi agricultori. La colectiv? Nu-s la colectiv. Păi de ce nu-s la colectiv? Or avut pământ? Păi o avut vreo 10 hectare tata. Am zis io că mint că n-a avut așa mult și când o fost la sfârșit zice: ăla este, ăla este, pe Mirciiov îl mai lăsăm încolo. N-au spus de ce.

Dar vă era așa, ciudă sau...?

Nu, nu. Numa zic, na, io n-am vrut să mă fac. Aveam un pretenu meu era șef de UTC la clasă. Așa că am ascăpat. Da după un an iar m-au făcut așa că... cam asta e cu asta.

Despre cimitir vreau să vă întreb. Că a existat. Au murit oameni acolo...

Bunicu a murit acolo, în chair înainte de a ne întoarce. Eu nu știu dacă am primit din asta de întoarcere, că decizia de ridicare a restricțiilor, 6200 a apărut în 20 decembrie '55 și bunicu a murit în 31 decembrie '55. (lăcrimează. pauză) și bineînțeles a fost înmormântat acolo, nu mai este și era... deportații erau îngropați la cimitirul de la Buliga. Erau lângă, deci cum era cimitirul, o parte din asta era cu deportații.

Deci era...

Era același cimitir, dar era o parte. Nu știu dacă s-a adăugat ulterior, era o parte, deci cum ar veni zona asta... numa cu deportați. Nu știu dacă s-a adăugat ca să facă loc deportaților sau era acolo, dar oricum. Acolo localnicii n-au făcut înmormântări, acum au început să facă, dar mormintele au dispărut pentru că erau cruci de lemn și sunt bălării și asta. Deci asta am văzut în 2001. Erau 3-4 cruci care erau din piatră, care au rămas însă pe ele nu se mai poate citi. Unii și-au adus morții de acolo, dar puțini. Restu' au rămas. Deci mormântul lu' bunicu a mai fost până prin '65-6, au fost unu de la noi din sat și chiar s-a... are o fotografie cu el lângă cruce. După aia a dispărut. Nu știu.

Bunica a murit...?

Bunica a murit aicea. Dar sunt cazuri, familii... deci de pildă zilele trecute am vorbit cu cineva zice de la noi au fost 5. Au rămas în Bărăgan. Au murit copii mici, că

Medic mă gândesc că...

Medic am avut un medic care a fost deportat cu noi. Nu știu dacă a profesat ca medic acolo. Era unu Bojin, cum îl cheamă pe...

Da.

Învățase bulgărește. Înainte de Bărăgan.

Dar dumneavoastră vorbeați românește sau...?

Nu, nu. Eu ca și copil mic nu am învățat.

Părinții?

Părinții vorbeau.

Au învățat acolo? Știau de aici?

Știau de aici.

Și părinții și bunicii.

Bunica mai puțin. Și ea știa, dar era mai... pentru că bunicii au făcut școala în limba maghiară, erau născuți pe la 1900. Și au făcut școala în... știau maghiară. Nici aia foarte bine. Bunicu știa bine și românește, deși nu a fost foarte școlit, dar era foarte bun la anumite chestii. A avea 4

clase. Când venea vorba de târguială se pricepea. El avea din asta... pe lângă lucratu pământului, înainte de Bărăgan, mergea pe la târguri și ochea el câte un animal din ăsta mai prăpădit, dar el știa că-i bun și îl cumpăra și îl punea pe picioare și pe urmă îl revindea. De aia zic. Deci se...

Era agricultor priceput.

Vă zic de ciulinii Bărăganului, care m-au frapat, care nu este acuma... Deși am trecut deja. Deci mai ale în primul an, n-aveai pentru foc, n-aveai nimica. țin minte că adunam din astea, de la bălegarul de la vite, se usca și se făcea foc. Sau de la porumb, cioclozii ăia. Și ciulinii Bărăganului, care toamna, când era vânt era o chestie teribilă cum se rostogoleau. Nu știam eu nimic de Panait Istrati la vremea aia. Și toți copiii fugeam, aveam o sfoară lungă, legam un băta la capăt și umblam după ciulini, fugeam după ei și făceai așa, o coadă cât mai lungă și era și grozav. Uite ce... deci era un spectacol teribil. Praful în Bărăgan era așa, de o palmă.

Vi s-a părut că o diferență foarte mare între zona de câmpie de vest și cea.. e complet altă lume?

Este. Este, atuncea nu știam eu, dar acuma este. Pot să spun. și acuma nu mai este cum a fost. Dar comparând cu ce-mi aduc eu aminte, când eram copil acolo, și cu ce a fost aici în copilărie, a fost cu totul altă lume. Și condițiile erau mai vitrege acolo și civilizația era altfel. Putem să explicăm simplu. Imperiul Austro-Ungar și Imperiul Otoman. Două civilizații. Și acolo, mai ales, în partea Bărăganului erau mai aproape de zona orientală, clima este foarte dură

Deci cum e? Iernile sunt foarte aprige?

Iernile sunt foarte aprige și vara niște călduri de te topesc. Deci erau... și era foarte mult teren necultivat și acuma e altceva. Nu mai putem compara Bărăganul acuma cu ce a fost. Acuma cu mecanizări, era foarte mult teren nelucrat. Poate că înainte, până nu i-au dezmoștenit pe moșieri era lucrat altfel, dar perioada aia a fost o perioadă unde era...

Deci era lăsat așa, pârlog.

Da. Era foarte mult. După aia a început, fiind noi acolo IAS-urile au început să cultive, dar era... sunt foarte mult teren necultivat și neprimitor. Te duceai pe câmp, nu era un pom. Deci vara la 40° nu era un pom și trebuia să seceri grâul. Și iarna nu puteai să ieși că te sufla vântul. N-aveai apă, n-aveai mâncare, n-aveai haine. Pierdut între cer și pământ. și pentru bănățeni și partea Olteniei era altă lume. Mai ales că erau țărani care atunci nu erau umblați. Aveau până în satul vecin, până în orașul vecin, aveau la Sânnicolau, la Timișoara, la Lugoj. Unde mergeau și atâta. Și te-ai trezit într-o altă civilizație, fără... oamenii au supraviețuit, s-au ajutat. Concluzia mea este că dacă omul dă de necaz este mai bun decât dacă este...

S-au ajutat?

Da, s-au ajutat mult și n-au fost discuții că ăla-i așa, ăla-i așa, ăla-i de nația cutare, ăla-i de nația cutare... ăla-i catolic, ăla-i ortodox, ăla-i reformat, n-a interesat pe nimeni. Absolut nu era...

Când v-ați întors?

În '56, în februarie. Atunci am făcut 10 ani aveam.

Și cum v-ați întors, tot așa cu o căruță cu doi cai și cu...

Nu. Acum nu mai știu, deci tot cu doi cai, vacă nu mai știu dacă am avut pentru că vaca noastră acolo la un moment dat murise, adică au tăiat-o. Asta țin minte, mama era nenorocită. Mergeau cu vacile la păscut, mai unu altu, și probabil că vaca noastră a dat undeva de ceva iarbă din asta și s-a umflat. și n-a știut ce să facă cu ea și până s-a dus acolo, era un veterinar pe undeva i-a zis că nu mai are ce să-i facă, atunci a tăiat-o. Ea acolo a tăiat-o. Atunci ea era singură, toți erau plecați la lucru prin Baltă. Și de aia zic, după aia n-am avut vacă acolo. Dar au venit cu o... În general când s-au întors bănașenii de acolo au venit cu multe cereale. Deci au fost...

S-a putut, au lăsat?

A fost deja, anumite sau poate că toate satele puteai să te-mproprietești cu două hectare de pământ și să cultivi. Noi n-am avut pentru că bunicu n-a vrut, nu i-a mai trebuit. Alții or avut, acum avem aici o doamnă care după s-a dus și l-a revendicat pământu, l-a primit și l-a vândut. Dar l-a revendicat și l-a primit.

Deci Asociația ajută și la...

Nu, aia a făcut ea. Asociația alte pe lângă partea asta de istorie la partea legală. Legea asta cu indemnizațiile cu drepturi. Astea-s cu drepturile că încercăm să obținem cât mai multe și cu latura de memorie. Cărți, monumente, cam asta e cu Asociația. Oricum, e destul de greu, ne gândim acum de fapt și acum nu prea ne privesc cu ochi buni. Unii din invidie că uite ăștia primesc, de ce le tot dă. Alții nu vor să știe mă gândesc la guvernării, nu au niciu ninteres să se știe despre ce s-a întâmplat, nici de deținuți politici și nici de deportații în Bărăgan, că n-am fost singurii deportați. Nici de deportații în Germania, nu vor să știe. O dată că nu vor să-i recompenseze și în al doilea rând nu vor să-și asume ca stat. Făcut statul român, asta a făcut și nu prea vor. Cât pot să treacă sub tăcere sau să minimalizeze, nu se gândesc, dacă le spui că au murit câți au murit în Bărăgan nu.. zice păi n-am știut. Au fost 177 de copii morți, 1700 în total. Ceea ce nu-i puțin. Îi un sat întreg, a rămas acolo.

Când v-ați întors aici, ce se întâmplase cu casa între timp, ce ați găsit?

Când ne-am întors, deci noi am avut două case pentru că înainte, prin 48-49 au mai cumpărat părinții o casă în ideea că să ne separăm, ca să nu fie așa multă avere într-un loc. Deși dacă judecăm acum, averile alea erau nimic. Ce erau 28 de ha de pământ pe care le lucrai cu utilajele de atunci? Asta era marea bogăție. Dar n-au apucat să stea acolo deci aia a fost cumpărată și era cu o bătrână care avea drept de rentă viageră. Când ne-am întors în casa

noastră era magazie, era depozit al bazei de recepție, casa v-am spus că erau două case, corpul mare până la mijloc era cu tot felul, grâu, fasole și porumb. Stătea să se dărâme casa. Cum îs stâlpii de la ei cu pridvor din ăla lung cu deformați și nu mai vorbesc de trepte. Era depozit de cereale și atât. Bineînțeles că nu au vrut să ne lase acolo că au zis că ce să facă baza de recepție cu cerealele. În casa mică era brigada de la colectiv, aveau sediul brigada, nu mai spun că cum îs două străzi paralele aicea eram noi, în capătul grădinii una-două-trei case erau tot de deportați. și atunci în loc să meargă așa roată să ocolească, au făcut drumul. Deci se duceau prin grădini. Și atunci or zis *da voi mai aveți o casă, să mergeți să stați acolo.* și atunci am stat acolo vreo trei patru ani. Tata nu-i plăcea acolo pentru că el toată viața lui a fost aicea, el acolo n-a stat nicio zi. și pân la urmă ne-o dat o cmaeră să stea pe urmă încă una și or plecat baza de recepție. Ția or stat încă doi ani cu colectivul că n-or vrut să plece și dintr-o, după 5-6 ani au fost tata și mama și or scos ce era acolo și s-or instalat. Atuncea or plecat și ăia.

Da nu era în proprietatea lor? Sau fusese expropriată?

Nu, era casa noastră. Nu, nu. Dar nu vroiau, că făceau cum vroiau ei. și oricum după aia o groază de bani de refăcut, uși distruse, geamuri distruse, pereții distruși, deci practic a trebuit refăcută într-un fel.

Din cele 87 de familii care au plecat toată lumea s-a întors?

Da, toți s-au întors. Toți s-au întors, dar nu toți s-au stabilit la Dudești. Deci erau două-trei familii de refugiați din Basarabia care nu s-au mai... s-au întors în Banat, dar s-au stabilit în alte localități. Ei practic au stat... culmea, că unul dintre ei era și membru de partid sau așa ceva. Pe basarabeni din zona de 25 de km de la granița cu Iugoslavia, de la Beba Veche până la Vânju Mare, ultima localitate din Mehedinți. și toți basarabeni care au fost găsiți în această fâșie au fost deportați. Pentru că tocmai că erau refugiați și au fugit din calea prietenului sovietic. și la fel ua pățit și cei din Cadrilater. Din această zonă, pentru că... la cei din Cadrilater n-am înțeles de ce. Dar ei de fapt erau foarte mulți aromână, colonizați în Cadrilater, erau și din Albania și din Grecia, că pot să-i văd după locul de naștere.

Aveți o evidență a lor?

Păi n-avem o evidență clară, dar în cartea asta groasă (*volumul cu copertă verde*) acolo scrie și locul de naștere. De pildă în Dudeștii Noi erau foarte mulți din Cadrilater și acolo și scrie de unde, ce localitate e născut. Sau dacă n-au știut localitatea scrie Grecia sau măcar Albania sau... Și n-am înțeles de ce i-o luat. Nu mi-am pus această problemă. În directivele după care s-a făcut deportarea cei din fostele teritorii sovietice sau din actualele teritorii sovietice și cei de origine macedoneană.

Ați spus că după '90 ați început să povestiți. În ce contexte?

Păi în contextul că: primu' - că în februarie '90 s-a constituit Asociația. A fost o inițiativă a cred că dl Balmez senior, că ei sunt mai mulți Balmezi, a fost o întâlnire la Universitate și atunci s-a propus ca să se constituie Asociația Foștilor Deportați în Bărăgan. Și așa am început să ne cunoaștem și să ne spunem. După aceea a apărut decretul 118 din '90 care ne dă

niște drepturi și atunci sigur, cei care lucram împreună, cum eram eu la fabrică am văzut că și ăla era deportat și am început să ne spunem *măi, da tu de ce n-ai spus...? Păi n-am spus că nu era de spus.*

Dar mai discutați cu părinții sau cu frații?

Da, da. Și în sat se povestea acolo. Deci și în toate zomunlele este la fel că și acuma și atunci ziceau sau chiaburii sau bărăgăniștii. Acolo e clar să suntem o categorie specială.

Interviuri ați mai făcut? Ați mai povestit?

Am mai povestit, este un serial, nu știu dacă ați văzut, al Acatrinei. A făcut, deci el a fost aicea, a făcut multe interviuri, a început din 2013, și a tot s-a dus și prin comune.

În Dudești există un memorial?

Nu. Deci anul ăsta vrem să facem un monument, am început să adunăm bani, am vrut să facem mai repede, dar merge greu cu oamenii. Am început noi acum 15 ani la un moment dat și atunci nu știu de ce s-a desființat. S-a început să se adune bani și au renunțat. Și acuma... eu și am un văr acuma la Dudești, care este...

Dvs nu mai locuiți la Dudești?

Stau în Timișoara de mult, din '70, cam după un an după terminarea Facultății. Eu am făcut la București și după aia am fost la Arad, am lucrat acolo. Era cel mai aproape și atunci am stat acolo un an jumate. Și apoi am venit în Timișoara și de atunci îs tot aicea. Dar merg la Dudești. Până anul trecut mai trăia mama, tata până acum câțiva ani. Merg cu frate-meu că am zis că am fost trei, unu a murit, a murit tânăr, ca și bunicu. Bunicu a avut 54 de ani când a murit și frate-meu tot 54 de ani. Asta tot din cauza, presupun, Bărăganului. Deci bunicu a făcut astm. L-a făcut la închisoare. Da oricum, în loc să aibă... n-avea cu ce să se trateze. Deci el vara mergea la secerat, pe căldură, cu astm. Și atunci s-a agravat.

Și fratele?

Fratele a făcut leucemie. El lucra la Arad și el, la Uzina de vagoane. El a fost o fire mai sensibilă, când era mic plângea foarte repede, cred că-s tot urmări de Bărăgan și de fabrică. Acolo tot feluri de uleiuri, benzinuri.

Cu fratele discutați acum sau?

Da, da. Frate-meu a scris o carte cu deportații. Cu bulgarii. Din păcate n-am să vă dau una. Vă dau de toate. Acuma am zis să reedităm, am reedita asta cu Bărăganul, nu-i completă, doamna profesoară (*Smaranda Vultur*) știe. Era complicat și prima asta a lu Marineasa, Vighi și a lu Valentin Sămânță. Anu trecut a scos Marcel Sămânță o carte, despre bărăgăniști, însă sunt povești nu sunt.. nu-i o chestie documentară sau istorică. Interviuri cu persoane deportate și care au anumite episoade. Nu toată viața. Deci mai..

Tatăl – a făcut cineva interviu cu el?

A făcut Costinaș un film, *Întoarcerea în Bărăgan* și acolo apare și tata și mama. Dar numai acolo. Și mai apar în astea ce-o scris frate-meu, dar nu e specificat că știe de la mine sau de la mama. Din contră, la mama mai zice că Mirciov maria își amintește nu știu ce, dar nu e așa specificat că de la el îs. Nu poți tot să dai interivuri.

Câți mai sunt acum în viață?

Nu știu să vă spun exact. Acuma suntem la Asociație în jur de 2000 dintre care unii sunt urmași. În sensul de soțul sau soția celui decedat, care a fost deportat. Care sunt în viață la Asociație cred că-s cam la 1800. Păi au acuma... au rămas copiii practic. Deci eu acuma am făcut 70 de ani și am avut 5 (*ani*). Deci cei mai tineri sunt cei născuți acolo. Sunt unii care s-or născut cu câteva luni înainte, cum e Marcel Sămânță. El este născut în '55. Mai avem unul de la Variaș care-i tot născut în '55, care-i consilier la noi. Anul ăsta vrem să facem o comemorare așa, mai amplă, joi să facem o lansare de carte la Pădurea Verde, vineri simpozion la Casa Muller–Guttenbrunn și vineri la monument, în Parcul Justiției. Sperăm să aducem și pe Mitropolit.

Când ați preluat aici?

Eu în 2013. Din păcate în 2012 Silviu Sarafolean o murit, deci el a fost președinte. Imediat de prin 90 primul a fost el. și el a murit în 2012, chiar de Rusalii. Nu erau Rusalii. În 18 sau 19, când s-a făcut deportarea. O perioadă a fost Subu Teofil, el a fost vicepreședinte, a lucrat la ISIM. El a fost tot vicepreședinte. Prin martie, 2013 am făcut alegeri și a căzut năpasta pe mine (râde). E de lucru. Dacă vrei să faci.

Am înțeles că vreți să faceți un proiect de lege pentru urmași.

Deci îs mai multe proiecte din astea. Acuma există un proiect de lege după ce-o căzut celebra lege 221 care zicea că ne dă despăgubiri și toată lumea s-a inflammat și pe urmă or declarat-o neconstituțională, în 2011 o făcut un proiect de lege care se cheamă: regimul juridica al despăgubirilor pentru foștii deținuți, foștii deportați, cam așa ceva și stă la parlament de atunci. Acum doi ani n-am înțeles cu ce de la camera deputaților de la comisia juridică că astea-s amendamente și aprobăm astea, la următoarea comisie să voteze legea în ansamblu și s-o dea la plenul Camerei și era gata. Trecuse într-o formă care nu ne convenea, dar asta era camera decizională. Și nu s-a mai întâmplat nimica. Nici da, nici ba. O pus-o în sertar și stă acolo, așa. Atunci anul trecut ne-am pus pe ei și ne-au mărit indemnizațiile, am zis că măcar atât. Și acuma vrem să... asta a plecat, de fapt, de la foștii deținuți politici, că acolo-i mai presantă chestia, copiii foștilor deportați să fie un fel de urmași. Dar deocamdată este... acuma facem recensământul. și am zis că facem, că și dacă nu iese nimic, este bun măcar pentru noi să știm câți urmași sunt de la foștii deportați. Probabil că în toamnă o să depună cineva la Parlament, noi nu putem. Sau guvernul sau unul din parlament. Și să vedem dacă. Pentru că copiii or suferit mult. Una-i să fi avut părinții o viață normală sau una chinuită. Se dezvoltau și copiii altfel.

Și la liceu, și la facultate...

La facultate n-a mai... eu am făcut facultatea la București. Au mai întrebat până în '65. Am o colegă care era la Cluj și în '65 sau în '64 toamna au vrut să o dea afară și după aia au lăsat-o în pace. După aia n-au mai zis nimica. Dar pentru că ei au vrut să treacă totul sub tăcere, chiar din '51, după ce au făcut-o s-au gândit *hai să o vedem cumva să nu fie ca o pedeapsă. Să pară...*

Ați fi de acord să publicăm interviul?

Bineînțeles, nu țin secret nimic.